

Grzegorz Szyniec

Miejscowości Zagłębia Dąbrowskiego (szkic)

Lasowice Wielkie 2021

Publikacja hobbystyczna z serii

Historia lokalna Zagłębia Dąbrowskiego

Pamięci wielkiego miłośnika Zagłębia Dąbrowskiego Janusza Lewandy

Spis treści

Zagłębie Dąbrowskie.....	4	Gzichów.....	17	Psary.....	29
Antoniów.....	5	Jęzor.....	17	Pyrzowice.....	29
Będzin.....	5	Józefów.....	18	Ratanice.....	29
Bielowizna.....	6	Kamyce.....	18	Reden.....	30
Błędów.....	6	Kazimierz.....	18	Rogoźnik.....	30
Bobrek.....	6	Klimontów.....	18	Rudy.....	30
Bobrowniki.....	7	Kolonia Małobądz.....	19	Sadowie.....	31
Boguchwałowice.....	7	Korzeniec.....	19	Sarnów.....	31
Bór.....	7	Kozioł.....	19	Sączów.....	31
Brudzowice.....	7	Kuźnica Błędowska.....	20	Sielec.....	31
Brzękowice Dolne.....	8	Kuźnica Sulikowska.....	20	Siemonia.....	32
Brzękowice Górne.....	8	Kuźnica Świętojańska.....	20	Siewierz.....	32
Brzękowice-Wał.....	8	Kuźniczka Nowa.....	20	Sikorka.....	33
Brzozowica.....	8	Leśniaki.....	21	Sławków.....	33
Bugaj.....	9	Łagisza.....	21	Słowik.....	34
Burki.....	9	Łazy.....	21	Sosnowiec.....	34
Celiny.....	9	Łęka.....	21	Stare Maczki.....	35
Chmielowskie.....	9	Łosień.....	22	Stary Sosnowiec.....	35
Chruszczobród.....	9	Maczki.....	22	Strzemieszyce Małe.....	36
Chruszczobród-Piaski.....	10	Malinowice.....	22	Strzemieszyce Wielkie.....	36
Cieśle.....	10	Małobądz.....	23	Strzyżowice.....	36
Czekanka.....	10	Marianki.....	23	Sulików.....	37
Czeladź.....	10	Mierzęcice.....	23	Środula.....	37
Dańdówka.....	11	Milowice.....	23	Tąpkowice.....	37
Dąbie.....	11	Modrzejów.....	24	Toporowice.....	37
Dąbie Chrobakowe.....	11	Myszkowice.....	24	Trzebiesławice.....	38
Dąbie Górne.....	12	Najdziszów.....	24	Tucznawa.....	38
Dąbrowa Górnicza.....	12	Niezdara.....	24	Tuliszów.....	38
Dębowa Góra.....	13	Niwa.....	25	Twardowice.....	38
Dębowa Góra.....	13	Niwka.....	25	Ujejsce.....	39
Dobieszowice.....	14	Nowa Wieś.....	25	Wareżyn.....	39
Dzierżawa.....	14	Nowa Wioska.....	26	Wojkowice.....	39
Dziewki.....	14	Okradzionów.....	26	Wojkowice Kościelne.....	40
Garbierze.....	14	Ossy.....	26	Wygiełzów.....	40
Gołaszka Dolna.....	14	Ostra Górka.....	26	Wymysłów.....	40
Gołaszka Górna.....	15	Ostrowy Górnicze.....	27	Zagórze.....	40
Gołonóg.....	15	Ożarowice.....	27	Zawada.....	40
Gołuchowice.....	15	Piaski.....	27	Ząbkowice.....	41
Góra Siewierska.....	15	Piwoń.....	27	Zendek.....	41
Górki.....	16	Podwarpie.....	28	Żeliszawice.....	41
Grabocin.....	16	Pogoń.....	28	Żychcice.....	42
Grodziec.....	16	Porąbka.....	28	Czy wiesz, kto.....	43
Gródki.....	16	Preczów.....	29		
Gródków.....	17	Przeczyce.....	29		

Zagłębie Dąbrowskie

Zagłębie Dąbrowskie to subregion Małopolski, na pograniczu ze Śląskiem, w widłach Brynicy, Czarnej Przemszy i Białej Przemszy, wyodrębniony ze względu na złoża węgla kamiennego, obecnie nieeksploatowane.

- ♦ **1785** – przypadkowe odkrycie złóż węgla kamiennego w miejscu dawnego lasu Radocha (obecnie Reden)
- ♦ **1786** – założenie niezorganizowanej kopalni węgla kamiennego przez mieszczan będzińskich w ww. miejscu
- ♦ **1788** – założenie kopalń węgla kamiennego w Klimontowie, Pogoni i Sielcu
- ♦ **1789** – pierwsza wiarygodna wzmianka o kopalni węgla kamiennego w Strzyżowicach
- ♦ **1791** – informacja o kopalni węgla kamiennego pomiędzy Strzemieszycami Wielkimi, Niemcami (obecnie Ostrowy Górnicze) i Porąbką
- ♦ **1816** – ulokowanie w Dąbrowie (obecnie Dąbrowa Górnicza) siedziby górniczego Dozorstwa Olkusko-Siewierskiego, w 1833 zastąpionej siedzibą górniczego Okręgu Zachodniego
- ♦ **1840** – otwarcie Huty Bankowej w ww. miejscowości
- ♦ **1856** – użycie po raz pierwszy terminu „Zagłębie” – w tytule mapy geologicznej Jana Hempla
- ♦ **1868** – użycie pojęcia „Zagłębie” w słowniku górniczym Hieronima Labęckiego, opisanego zasadniczo jako niecka kopalna, z wyróżnieniem zagłębia węgla kamiennych, a przypisanego Józefowi Cieszkowskiemu
- ♦ **1888** – opublikowanie przez Bronisława Jasińskiego w tygodniku „Wszechświat” planu dąbrowskiego zagłębia węglowego
- ♦ **przełom XIX i XX w.** – zanik znaczenia terminu „Zagłębie” w ujęciu geologicznym, upowszechnienie się znaczenia w ujęciu geograficznym
- ♦ **1911** – wydanie przez Dom Ludowy w Sosnowcu mapy Zagłębia Dąbrowskiego
- ♦ **2015** – zamknięcie ostatniej kopalni węgla kamiennego w Zagłębiu Dąbrowskim – Kazimierz-Juliusz

Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy Zagłębia Dąbrowskiego w okresie transformacji ustrojowej w Polsce

Urząd Pracy	Będzin	Dąbrowa Górnicza	Sosnowiec	Razem
Rok				
1993	7470	9954	11940	29364
2003	13101	12687	20231	46019

Antoniów

Antoniów to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej¹.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud ołowiu, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Ujejsca; pierwotnie była osadą górniczą, później osadą hutniczą pod nazwą Kuźnica Ujejska oraz osadą młyńską pod nazwą Młyn Ujejski, przekształconą w osadę tartaczną pod nazwą Piła Ujejska; 1782 wzmiankowana; 1956–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Będzin

Będzin to miasto w powiecie będzińskim; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą i fragmentarycznie Brynicą, częściowo na historycznej ziemi siewierskiej (prawy brzeg Czarnej Przemszy); 31 XII 2020 liczyło 56.008 mieszkańców.

Dzielnice

Do miasta należą: Brzozowica, Grodziec, Gzichów, Łagisza, Małobądz.

Przemysł

1 betoniarnia (Łagisza), 1 elektrociepłownia (Małobądz), 1 elektrownia (Łagisza), 1 fabryka elektrotechniczna (przewodów energetycznych), 1 mała huta cynku;

dawniej na obecnym obszarze miasta istniały ośrodki górnictwa rud cynku (Małobądz), górnictwa rud ołowiu (Grodziec), górnictwa rud żelaza (Grodziec, Gzichów, Łagisza), górnictwa węgla kamiennego (w tym Brzozowica, Grodziec, Łagisza), hutnictwa cynku w większej skali (w tym Grodziec), hutnictwa szkła, hutnictwa żelaza (w tym Gzichów), przemysłu cementowego (Grodziec).

Rys historyczny

Pierwotnie było osadą obronną, z czasem dodatkowo osadą targową; 1301 wzmiankowane; 1308 wzmiankowano Parafię Rzymskokatolicką pw. Świętej Trójcy – pierwszą znaną organizację wyznaniową katolików zagłębiowskich; przed 1349 uzyskało prawa miejskie na prawie polskim; 1349 wzmiankowano zamek powstały z przeobrażenia donżonu; 1358 uzyskało prawa miejskie na prawie niemieckim z rąk króla Kazimierza III Wielkiego; 1364 obwarowane; 1428 wzmiankowano komorę celną; 1434 w zamku zawarto ugodę będzińską; pomiędzy 1564 a 1583 utworzono kahał – pierwszą organizację wyznaniową Żydów zagłębiowskich; 1589 w zamku zawarto traktat bytomsko-będziński; 1839 erygowano filiał Parafii Ewangelicko-Augsburskiej w Tarnowskich Górach – pierwszą organizację wyznaniową luteran zagłębiowskich; 1883 uzyskało komunikację kolejową; ze względu na liczbę mieszkańców pochodzenia żydowskiego na przełomie XIX i XX w. zyskało miano Jerozolimy Zagłębia, względnie Małej Jerozolimy; 1915 przyłączono Gzichów z Brzozowicą i

1 Ilekróć będzie mowa o ziemi siewierskiej, oznacza to obszar Księstwa Siewierskiego w granicach z 1790 r.

Małobądz; 1932 dokonano masakry w Ksawerze, podczas której zginęło 2 robotników; wkrótce po wybuchu II wojny światowej Niemcy spalili synagogę wraz z przebywającymi w niej Żydami; 1940 utworzyli dla nich getto, 1942 przeniesione do Warpia; 1942–1944 prowadzili ich wywózkę do swego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau; 1943 przeprowadzili akcję likwidacji getta, podczas której opór zbrojny stawiała Żydowska Organizacja Bojowa; 1943 przełączono do Czeladzi część Małobądz – Kolonię Małobądz; 1945 uznano za niebyłą decyzję z 1943 o przełączeniu do Czeladzi Kolonii Małobądz; 1946–1948/1949 w Koszelewie działał zapasowy (szpitalny) obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Generał Zawadzki; 1948–1975 było miastem na prawach powiatu; 1951 ponownie przełączono do Czeladzi część Małobądz – Kolonię Małobądz; 1972–1978 zniszczone poprzez budowę nowego układu komunikacyjnego, który pochłoniął część starówki z rynkiem oraz wyrugował komunikację tramwajową spod ubydwu dworców kolejowych; 1973 przyłączono Łagiszę; 1975 przyłączono Grodziec; 1977 przyłączono Wojkowice z Kamycami i Żychcicami; 1992 wyłączono Wojkowice z Kamycami i Żychcicami; 1995–2020 ubyłoby 7061 mieszkańców.

Bielowizna

Bielowizna to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Ujejsca; pierwotnie była osadą hutniczą; 1787 wzmiankowana jako osada młyńska; 1956–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Błędów

Błędów to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, w Kotlinie Siewierza, nad Białą Przemszą.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku.

Rys historyczny

1220 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Bobrek

Bobrek to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą karczmarzą i młyńską; 1729 wzmiankowana; 1953 przyłączona do Sosnowca.

Bobrowniki

Bobrowniki to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Bobrowniki; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą służebną; 1277 wzmiankowana; 1522/1523 zbudowano kościół pw. św. Wawrzyńca – ostatni zachowany, w pełni drewniany w Zagłębiu Dąbrowskim.

Boguchwałowice

Boguchwałowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Mierzęcice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza, nad Jeziorem Przeczyckim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla brunatnego.

Rys historyczny

1225 wzmiankowana.

Bór

Bór to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, nad Białą Przemszą.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Porąbki; pierwotnie nosiła nazwę Bór Porębski; 1611 wzmiankowana; 1915 usamodzielniona; 1953 przyłączona do Sosnowca.

Brudzowice

Brudzowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, Obniżeniu Górnej Małej Panwi, Progu Woźnickim i w Kotlinie Siewierza, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud miedzi, górnictwa rud ołowiu, górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1357 wzmiankowana.

Brzękowice Dolne

Brzękowice Dolne to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Brzękowic-Wału; pierwotnie była osadą karczmarzą; 1787 wzmiankowana; 2017 usamodzielniona.

Brzękowice Górne

Brzękowice Górne to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Brzękowic-Wału; 1893 wzmiankowana.

Brzękowice-Wał

Brzękowice-Wał to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, ponadto działała niedookreślona Kopalnia Rud Żelaza Brzękowice, więc takowym ośrodkiem mogły być również Brzękowice Dolne lub Brzękowice Górne.

Rys historyczny

Pierwotnie nosiła nazwę Brzękowice; 1357 wzmiankowana.

Brzozowica

Brzozowica to dzielnica Będzina; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Małobądza; pierwotnie była osadą smolarską; 1572 wzmiankowana; 1687/1709 usamodzielniona; [?]-1915 była częścią Gzichowa (1880 wykazana jeszcze jako samodzielna); 1915 przyłączona do Będzina; 1952 zniszczona poprzez budowę Kopalni Odkrywkowej Węgla Kamiennego Brzozowica, która pochłonęła załączkową część Brzozowicy.

Bugaj

Bugaj to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Chruszczobrodu; pierwotnie była osadą młyńską; 1787 wzmiankowana; 1967 usamodzielniona; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Burki

Burki to dzielnica Sławkowa; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Białą Przemszą.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sławkowa; 1797 wzmiankowana; 1940 usamodzielniona; 1961–1977 była dzielnicą Sławkowa; 1977–1984 była dzielnicą Dąbrowy Górniczej; od 1984 ponownie jest dzielnicą Sławkowa.

Celiny

Celiny to wieś w powiecie tarnogórskim, w gminie Ożarówce; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Pyrzowic; 1787 wzmiankowana.

Chmielowskie

Chmielowskie to dzielnica Siewierza; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Jeziorem Przeczyckim i w Kotlinie Siewierza, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Tuliszwia; pierwotnie była osadą górniczą; 1892 wzmiankowana; 1958 przyłączona do Siewierza.

Chruszczobród

Chruszczobród to wieś w powiecie zawierciańskim, w gminie Łazy; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysław

1 kopalnia dolomitu;

dawniej była ośrodkiem hutnictwa ołowiu.

Rys historyczny

1224 wzmiankowana; 1951 uzyskała komunikację kolejową; 1967 wyodrębnił się Bugaj.

Chruszczobród-Piaski

Chruszczobród-Piaski to wieś w powiecie zawierciańskim, w gminie Łazy; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysław

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Pierwotnie nosiła nazwę Mirzowice; 1374 wzmiankowana.

Cieśle

Cieśle to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Przemysław

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sławkowa; pierwotnie była osadą smolarską; 1831 wzmiankowana; 1940 usamodzielniona; 1958–1972 była dzielnicą Maczek; 1973–1975 była dzielnicą Kazimierza [Górniczego]; 1975 przyłączona do Sosnowca.

Czekanka

Czekanka to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Progu Woźnickim i w Kotlinie Siewierza, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysław

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą hutniczą i nosiła nazwę Jankowa Ruda; 1531 wzmiankowana.

Czeladź

Czeladź to miasto w powiecie będzińskim; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą, częściowo na historycznej ziemi siewierskiej (lewy brzeg Brynicy); 31 XII 2020 liczyło 31.039 mieszkańców.

Dzielnice

Do miasta należą: Kolonia Małobądz, Piaski.

Przemysł

dawniej na obecnym obszarze miasta istniały ośrodki górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego (w tym Piaski).

Rys historyczny

Pierwotnie było osadą służebną; 1242 wzmiankowane; przed 1399 uzyskało prawa miejskie; 1443 wzmiankowano komorę celną; 1835 przyłączono grunty śląskie – części Bańgowa i dawnych Jakubowic; 1870 pozbawione praw miejskich; 1915 odzyskało prawa miejskie z rąk podwładnego niemieckiego gubernatora warszawskiego gen. Hansa Hartwiga von Beseler; 1924 dokonano masakry w Piaskach, wskutek której zginęło 8 robotników; 1927 wybrano pierwszą w Polsce komunistyczną radę miasta; 1929 uzyskało komunikację tramwajową; wkrótce po wybuchu II wojny światowej Niemcy zmusili Żydów do zburzenia synagogi; 1941 utworzyli dla nich getto; 1942–1943 prowadzili ich wywózkę do swego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau; 1942–1945 działały 2 niemieckie obozy pracy, w tym 1 w Piaskach; 1943 przełączono z Będzina część Małobądz – Kolonię Małobądz; 1945 uznano za niebyłą decyzję z 1943 o przełączeniu z Będzina Kolonii Małobądz; 1945–1949 działał obóz pracy w Piaskach; 1945–1950 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Saturn; 1951 ponownie przełączono z Będzina część Małobądz – Kolonię Małobądz; 1951–1975 było miastem na prawach powiatu; 1995–2020 ubyłoby 5427 mieszkańców.

Dańdówka

Dańdówka to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku.

Rys historyczny

1568 wzmiankowana; 1915 uzyskała komunikację kolejową; 1952 uzyskała komunikację tramwajową; 1953 przyłączona do Sosnowca.

Dąbie

Dąbie to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1438 wzmiankowana.

Dąbie Chrobakowe

Dąbie Chrobakowe to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w

Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Dąbia; 1831 wzmiankowana; do 2016 nosiła nazwę Chrobakowe; od 2017 nosi obecną nazwę.

Dąbie Górne

Dąbie Górne to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1893 wzmiankowana; do 2016 była częścią Dąbia i nosiła nazwę Dąbie-Swaty; 2017 usamodzielniona, przyjęła obecną nazwę.

Dąbrowa Górnicza

Dąbrowa Górnicza to miasto na prawach powiatu; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej oraz w Kotlinie Siewierza, nad Białą Przemszą i Czarną Przemszą, częściowo na historycznej ziemi siewierskiej (prawy brzeg Czarnej Przemszy oraz prawy brzeg Trzebyczki w dawnym korycie; 31 XII 2020 liczyło 118.285 mieszkańców; jest głównym miastem Zagłębia Dąbrowskiego.

Dzielnice

Do miasta należą: Antoniów, Bielowizna, Będów, Bugaj, Gołonóg, Górki, Grabocin, Gródki, Kuźnica Będowska, Kuźniczka Nowa, Łazy, Łęka, Łosień, Marianki, Okradzionów, Ratanice, Reden, Rudy, Sikorka, Strzemieszyce Małe, Strzemieszyce Wielkie, Trzebieszawice, Tucznawa, Ujejsce, Wygiełzów, Ząbkowice.

Przemysł

1 elektrociepłownia (Gołonóg), 1 fabryka elektrotechniczna (maszyn elektrycznych; Gołonóg), 1 huta szkła (Strzemieszyce Wielkie), 2 huty żelaza (w tym 1 Gołonóg), 1 mała huta żelaza (Strzemieszyce Wielkie), 1 koksownia (Łosień), 1 kopalnia dolomitu (Ząbkowice), 1 przemiałownia (Ząbkowice);

dawniej na obecnym obszarze miasta istniały ośrodki górnictwa rud cynku (Będów, Łęka, Łosień, Okradzionów, Rudy, Sikorka, Strzemieszyce Małe, Trzebieszawice, Tucznawa, Ujejsce, Ząbkowice), górnictwa rud ołowiu (Antoniów, Łęka, Łosień, Okradzionów, Sikorka, Strzemieszyce Małe, Strzemieszyce Wielkie – domniemanie, Trzebieszawice, Tucznawa, Ujejsce), górnictwa rud żelaza (w tym Kuźniczka Nowa [?], Okradzionów [?], Rudy), górnictwa węgla kamiennego (w tym Gołonóg, Reden, Strzemieszyce Wielkie), hutnictwa cynku (Reden), hutnictwa ołowiu (Łosień, Strzemieszyce Wielkie, Tucznawa), hutnictwa szkła w większej skali (w tym Ząbkowice), hutnictwa żelaza w większej skali (Antoniów, Bielowizna, Kuźnica Będowska, Kuźniczka Nowa, Okradzionów, Rudy, Ząbkowice).

Rys historyczny

Powstało na gruntach Będzina; pierwotnie nosiło nazwę Koniecpolska Wola, następnie Dąbrowa; 1652 wzmiankowane; 1816–1833 było siedzibą górniczego Dozorstwa Olkuskosiewierskiego; 1833–1878 było siedzibą górniczego Okręgu Zachodniego; 1840 otwarto Hutę Bankową – największy kombinat metalurgiczny w Rosji; 1859 uzyskało komunikację kolejową; 1916 uzyskało prawa miejskie z rąk c. i k. naczelnego wodza armii arcyksięcia Friedricha von Österreich; miasto lokowano ze wsi Stara Dąbrowa (z kolonią Chechłówka) oraz kolonii Cegielnia, Gliniaki, Huta Bankowa, Huty Cynkowe, Ksawera Miejska (w tym Koszelew?), Ksawera Wiejska, Łabęcka, Miejskie, Mydlice, Reden (jako dzielnica), Staszic Stary, Staszic Nowy i Warpie; 1919 przyjęło obecną nazwę; 1919–1939 było miastem na prawach powiatu; 1928 uzyskało komunikację tramwajową; 1940 Niemcy utworzyli getto dla Żydów; 1941–1943 prowadzili ich wywózkę do swego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau; 1945–1947 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego General Zawadzki; 1949–1975 ponownie było miastem na prawach powiatu; 1958 otwarto Pałac Kultury Zagłębia; 1960 przyłączono Gołonóg; 1975 przyłączono Strzemieszyce Wielkie z połową Grabocina i Strzemieszycami Małymi; 1976 otwarto Kombinat Metalurgiczny Huta Katowice w Gołonogu – największy w Polsce; 1977 przyłączono Sławków z Burkami, Dębową Górą, Garbierzami, Korzeńcem, Kozłem i Niwą; tego roku przyłączono Ząbkowice z Antoniowem, Bielowizną, Błędowem, Bugajem, Górkami, Kuźnicą Błędowską, Kuźniczką Nową, Łazami, Łęką, Łośniem, Okradzionowem, Rudami, Sikorką, Tucznawą, Ujejscem i Wygiełzowem; 1981 spacyfikowano strajk robotników Kombinatoru Metalurgicznego Huta Katowice w Gołonogu przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce; 1984 przyłączono Marianki i Ratanice; tego roku wyłączono Sławków z Burkami, Dębową Górą, Garbierzami, Korzeńcem, Kozłem i Niwą; 1993 przyłączono Trzebieszawice z Gródkami; od 1999 ponownie jest miastem na prawach powiatu; 1995–2020 ubyłoby 12.163 mieszkańców.

Dębowa Góra

Dębowa Góra to dzielnica Sławkowa; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Białą Przemszą i Sztolą.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sławkowa, po czym usamodzielniona; pierwotnie była osadą folwarczną; 1760 wzmiankowana; 1961–1977 była dzielnicą Sławkowa; 1977–1984 była dzielnicą Dąbrowy Górniczej; od 1984 ponownie jest dzielnicą Sławkowa.

Dębowa Góra

Dębowa Góra to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą.

Przemysł

1 fabryka urządzeń wiertniczych, 1 huta żelaza;
dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1568 wzmiankowana; 1880 wydarzyła się katastrofa w Kopalni Węgla Kamiennego Ludmiła,

w wyniku której zginęło co najmniej 16 górników; [?]-1902 była częścią Sielca (1881 wykazana już jako niesamodzielna); 1902 wraz z Ostrą Górką, Pogonią, Sielcem i Starym Sosnowcem utworzyła miasto Sosnowiec; [?]-najpóźniej 1944 działał niemiecki obóz pracy; 1944-1945 działał niemiecki podobóz Auschwitz-Birkenau – Sosnowitz (II).

Dobieszowice

Dobieszowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Bobrowniki; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana.

Dzierżawa

Dzierżawa to kolonia w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Progu Woźnickim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1881 wzmiankowana.

Dziewki

Dziewki to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Progu Woźnickim i w Kotlinie Siewierza, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

2 kopalnie dolomitu.

Rys historyczny

1426 wzmiankowana.

Garbierze

Garbierze to dzielnica Sławkowa; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sławkowa; 1831 wzmiankowana; 1940 usamodzielniona; 1961-1977 była dzielnicą Sławkowa; 1977-1984 była dzielnicą Dąbrowy Górniczej; od 1984 ponownie jest dzielnicą Sławkowa.

Goląsza Dolna

Goląsza Dolna to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, na historycznej

ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

Pierwotnie nosiła nazwę Goląsza; 1372 wzmiankowana.

Goląsza Górna

Goląsza Górna to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Goląszy Dolnej; 1893 wzmiankowana.

Gołonóg

Gołonóg to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

1 elektrociepłownia, 1 fabryka maszyn elektrycznych, 1 huta żelaza;

dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1326 wzmiankowana; 1885 uzyskała komunikację kolejową; 1957 uzyskała prawa osiedla; 1960 przyłączona do Dąbrowy Górniczej; 1976 otwarto Kombinat Metalurgiczny Huta Katowice – największy w Polsce; tego roku uzyskała komunikację tramwajową; 1981 spacyfikowano strajk robotników Kombinatu Metalurgicznego Huta Katowice przeciwko wprowadzeniu stanu wojennego w Polsce.

Gołuchowice

Gołuchowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, górnictwa węgla brunatnego.

Rys historyczny

1225 wzmiankowana.

Góra Siewierska

Góra Siewierska to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, na historycznej

ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

Pierwotnie nosiła nazwę Góra; 1357 wzmiankowana.

Górki

Górki to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, w Kotlinie Siewierza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Błędowa; 1788 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Grabocin

Grabocin to dzielnica Dąbrowy Górniczej i Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Strzemieszyc Wielkich; pierwotnie była osadą folwarczną; 1953–1954 oddzielona część zachodnia była częścią Kazimierza; 1954–1975 część zachodnia była dzielnicą Kazimierza [Górniczego], część wschodnia była dzielnicą Strzemieszyc Wielkich; 1975 część zachodnią przyłączono do Sosnowca, część wschodnią przyłączono do Dąbrowy Górniczej.

Grodziec

Grodziec to dzielnica Będzina; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud ołowiu, górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku, przemysłu cementowego.

Rys historyczny

1254 wzmiankowana; 1945–1948 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Grodziec; 1949–1953 miała komunikację kolejową; 1951 uzyskała prawa miejskie; 1951–2006 miała komunikację tramwajową; 1975 przyłączona do Będzina; na Górze Świętej Doroty relikty grodziska kultury łużyckiej.

Gródki

Gródki to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na

Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Trzebiesławic; pierwotnie nosiła nazwę Gródek; 1443 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977–1992 była częścią Trzebiesławic; 1993 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Gródków

Gródków to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana; 1948–1981 miała komunikację kolejową; do 2016 nosiła nazwę Grodków; 2017 przyjęła obecną nazwę.

Gzichów

Gzichów to dzielnica Będzina; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Małobądza; 1637 wzmiankowana; 1687/1709 usamodzielniona; [?] przyłączono Brzozowicę (1880 wykazana jeszcze jako samodzielna); 1915 przyłączona do Będzina; 1929 uzyskała komunikację tramwajową; 1952 zniszczona na północy poprzez budowę Kopalni Odkrywkowej Węgla Kamiennego Brzozowica; 1977 zniszczona na południu poprzez budowę nowego układu komunikacyjnego.

Jęzor

Jęzor to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, nad Białą Przemszą i Przemszą.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na lewym brzegu Białej Przemszy jako Niwka; pierwotnie była osadą młyńską bądź rybacką; 1568 wzmiankowana; przed 1628 zrujnowana przez powódź, po czym odbudowana w nowym miejscu – na prawym brzegu Białej Przemszy; 1664 w starym miejscu odbudowano młyn Jęzor, koło którego z czasem powstała nowa osada; do 1796 była częścią Niwki; 1796–1809 była odcięta od Zagłębia Dąbrowskiego granicą państwową; 1796–1872 była częścią Dąbrowy [Narodowej]; 1815–1918 ponownie była odcięta od Zagłębia

Dąbrowskiego granicą państwową; 1872–1941 była częścią Jaworzna; 1928–2003 miała komunikację kolejową; 1942–1945 ponownie była częścią Dąbrowy Narodowej; 1945–1953, wskutek uznania za niebyłą decyzji z 1942, ponownie była częścią Jaworzna; 1953 przełączona do Sosnowca.

Józefów

Józefów to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Będzina; pierwotnie była osadą folwarczną i nosiła nazwę Wańczyków; 1726 wzmiankowana; 1954–1975 była dzielnicą Zagórza; 1975 przyłączona do Sosnowca.

Kamyce

Kamyce to dzielnica Wojkowic; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Pierwotnie nosiła nazwę Biernacice; 1388 wzmiankowana; 1961–1977 była dzielnicą Wojkowic [Komornych]; 1977–1991 była dzielnicą Będzina; od 1992 ponownie jest dzielnicą Wojkowic.

Kazimierz

Kazimierz to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1537 wzmiankowana jako wyludniona; z czasem ponownie zaludniła się jako część Porąbki – osada smolarska pod nazwą Porębskie Budy; 1887 uzyskała komunikację kolejową; 1933 usamodzielniona; 1945–1949 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Kazimierz-Juliusz; 1953 przyłączono część zachodnią Grabocina; 1954 uzyskała prawa osiedla; w skład osiedla weszła jako dzielnica część zachodnia Grabocina; 1960 uzyskała komunikację tramwajową; 1967 uzyskała prawa miejskie pod nazwą Kazimierz Górniczy; w skład miasta dodatkowo weszły jako dzielnica Ostrowy Górnicze; 1973 przyłączono Maczki z Cieślami i Starymi Maczkami oraz Porąbkę; 1975 przyłączona do Sosnowca; 2015 zamknięto Kopalnię Węgla Kamiennego Kazimierz-Juliusz – ostatnią w Zagłębiu Dąbrowskim.

Klimontów

Klimontów to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie

Katowickiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1361 wzmiankowana; 1788 wzmiankowano kopalnię węgla kamiennego – jedną z pierwszych w Zagłębiu Dąbrowskim; 1932 uzyskała komunikację kolejową (przystanek kolejowy Porąbka); 1945–1949 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Klimontów-Mortimer; 1952 uzyskała komunikację tramwajową; 1954 uzyskała prawa osiedla; 1967 uzyskała prawa miejskie; 1975 przyłączona do Sosnowca.

Kolonia Małobądz

Kolonia Małobądz to dzielnica Czeladzi; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Małobądza, którego była częścią; 1908 wzmiankowana; 1915 jako część Małobądza przyłączona do Będzina; 1943 wyodrębniona i przełączona do Czeladzi; 1945 uznano za niebyłą decyzję z 1943 o przełączeniu do Czeladzi; 1947–1952 zabudowana największym w województwie katowickim osiedlem domków fińskich (wkrótce w większości zburzonym pod bloki); 1951 ponownie wyodrębniona i przełączona do Czeladzi; obecnie często mylona bądź utożsamiana z Piaskami.

Korzeniec

Korzeniec to dzielnica Sławkowa; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sławkowa; 1892 wzmiankowana; 1940 usamodzielniona; 1954–1977 była dzielnicą Sławkowa; 1977–1984 była dzielnicą Dąbrowy Górniczej; od 1984 ponownie jest dzielnicą Sławkowa.

Kozioł

Kozioł to dzielnica Sławkowa; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, górnictwa węgla kamiennego, przemysłu cementowego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sławkowa; pierwotnie była osadą górniczą; 1821 założona; 1940 usamodzielniona; 1954–1977 była dzielnicą Sławkowa; 1977–1984 była dzielnicą Dąbrowy Górniczej; od 1984 ponownie jest dzielnicą Sławkowa.

Kuźnica Błędowska

Kuźnica Błędowska to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, w Kotlinie Siewierza.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Błędowa; pierwotnie była osadą hutniczą; 1520 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Kuźnica Sulikowska

Kuźnica Sulikowska to dzielnica Siewierza; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, w Kotlinie Siewierza, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza, górnictwa węgla brunatnego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sulikowa; pierwotnie była osadą hutniczą; 1553 wzmiankowana; 1961 przyłączona do Siewierza.

Kuźnica Świętojańska

Kuźnica Świętojańska to dzielnica Siewierza; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i w Kotlinie Siewierza, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała jako Siewierz; pierwotnie był on osadą górniczą i targową; 1105 wzmiankowany jako najstarsza miejscowość Zagłębia Dąbrowskiego; na początku XII w. zbudowano kościół grodowy pw. św. Jana Chrzciciela – najstarszy zabytek sakralny w Zagłębiu Dąbrowskim; podczas najazdu tatarskiego (mongolskiego), bitwy pod Siewierzem lub innego wydarzenia w XII w. Siewierz zrujnowano, po czym odbudowano go w nowym (obecnym) miejscu; z czasem w starym miejscu, koło ocalałego kościoła powstała nowa osada, która pierwotnie była osadą hutniczą; 1724 wzmiankowana; 1961 przyłączona do Siewierza.

Kuźniczka Nowa

Kuźniczka Nowa to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza, nad Białą Przemszą.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza (nadanie nieeksploatowane?), hutnictwa

żelaza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Okradzionowa; pierwotnie była osadą hutniczą nad Białą Przemszą i nosiła nazwę Kuźnica Okradzionowska; 1557 założona przez Walentego Kmitę; 1787 wzmiankowana w nowym (obecnym) miejscu pod nazwą Kuźniczka; 1796–1809 była odcięta od Zagłębia Dąbrowskiego granicą państwową; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Leśniaki

Leśniaki to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Progu Woźnickim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1787 wzmiankowana.

Łagisza

Łagisza to dzielnica Będzina; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

1 betoniarnia, 1 elektrownia;

dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1301 wzmiankowana; 1904 w Kopalni Węgla Kamiennego Antoni napadnięto na przemysłowca Paula Lamprechta, który w następstwie zdarzenia zmarł; 1943–1944 działał niemiecki podobóz Auschwitz-Birkenau – Lagischa; 1948–1954 miała komunikację kolejową (1954 stację kolejową przełączono do Sarnowa); 1969 uzyskała prawa miejskie; 1973 przyłączona do Będzina.

Łazy

Łazy to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, w Kotlinie Siewierza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Błędowa; 1668 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Łęka

Łęka to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu.

Rys historyczny

1372 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Łosień

Łosień to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Przemysł

1 koksownia;

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, hutnictwa ołowiu.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą hutniczą, później wyludniona; 1449 odtworzona przez Mikołaja z woli biskupa krakowskiego Zbigniewa Oleśnickiego; 1807–1812 była siedzibą zarządcy Księstwa Siewierskiego (donacji napoleońskiej); 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Maczki

Maczki to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Białą Przemszą.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Porąbki; pierwotnie była graniczną osadą kolejową Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej i nosiła nazwę Granica; 1848 założona; 1848–2008, 2012–2013 i 2014–2015 miała komunikację kolejową; 1884 erygowano Parafię Prawosławną pw. Świątoho Aleksandra Niewskiego (ros. Святой Александр Невский) – pierwszą organizację wyznaniową prawosławnych w Zagłębiu Dąbrowskim; 1925 przyjęła obecną nazwę; 1933 usamodzielniona; 1955 zburzono dawną cerkiew; 1958 uzyskała prawa osiedla; w skład osiedla weszły jako dzielnice Cieśle i Stare Maczki; 1973–1975 była dzielnicą Kazimierza [Górniczego]; 1975 przyłączona do Sosnowca.

Malinowice

Malinowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana.

Małobądz

Małobądz to dzielnica Będzina; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

1 elektrociepłownia;

dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana; 1687/1709 wyodrębniły się Brzozowica i Gzichów; 1736 zrujnowana przez powódź; do początku XIX w. działał port rzeczny; 1915 przyłączona do Będzina; 1928 uzyskała komunikację tramwajową; 1943 wyodrębniono i przełączono z Będzina do Czeladzi Kolonię Małobądz; 1945 uznano za niebyłą decyzję z 1943 o przełączeniu z Będzina do Czeladzi Kolonii Małobądz; 1951 ponownie wyodrębniono i przełączono z Będzina do Czeladzi Kolonię Małobądz.

Marianki

Marianki to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Ujejsca; pierwotnie była osadą folwarczną; 1863 wzmiankowana; 1984 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Mierzęcice

Mierzęcice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Mierzęcice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Obniżeniu Górnej Małej Panwi, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla brunatnego.

Rys historyczny

1276 wzmiankowano obecną część Mierzęcic – Targoszyce; 1357 wzmiankowano Mierzęcice.

Milowice

Milowice to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

1 fabryka butli, 1 fabryka łożysk;

dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1228 wzmiankowana; 1915 przyłączona do Sosnowca; 1933 uzyskała komunikację tramwajową; 1945–1950 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Milowice.

Modrzejów

Modrzejów to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Pierwotnie nosiła nazwę Mrowisko; 1568 wzmiankowana; 1694 uzyskała prawa targowe; 1706 uzyskała prawa miejskie; większość mieszkańców stanowili Żydzi; 1711 pojawiła się obecna nazwa; 1801 pozbawiona praw miejskich, co 1870 potwierdzono; 1915 przyłączona do Sosnowca; przed 1939 planowano budowę portu rzeczno, czemu przeszkodził wybuch II wojny światowej; 1942–1943 getto dla Żydów; 1954 uzyskała komunikację tramwajową.

Myszkowice

Myszkowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Bobrowniki; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1367 wzmiankowana.

Najdziszów

Najdziszów to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Mierzęcice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa rud cynku [Twardowice?], górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1357 wzmiankowana; przed 1583 wyludniona, z czasem ponownie zaludniła się jako część Nowej Wsi; 1946 usamodzielniona.

Niezdara

Niezdara to wieś w powiecie tarnogórskim, w gminie Ożarowice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Tąpkowic; pierwotnie była osadą hutniczą i nosiła nazwę Kuźnica Tąpkowska; 1621 wzmiankowana.

Niwa

Niwa to dzielnica Sławkowa; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sławkowa; pierwotnie była osadą smolarską; 1831 wzmiankowana; 1940 usamodzielniona; 1961–1977 była dzielnicą Sławkowa; 1977–1984 była dzielnicą Dąbrowy Górniczej; od 1984 ponownie jest dzielnicą Sławkowa.

Niwka

Niwka to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, nad Białą Przemszą i Czarną Przemszą.

Przemysł

1 fabryka maszyn górniczych;

dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała na lewym brzegu Białej Przemszy, gdzie obecnie leży Jęzor; pierwotnie była osadą młyńską bądź rybacką; 1568 wzmiankowana; przed 1628 zrujnowana przez powódź, po czym odbudowana w nowym miejscu – na prawym brzegu Białej Przemszy; tu 1628 wzmiankowana; przed 1775 uzyskała prawa targowe; 1775/1787 uzyskała prawa miejskie; 1801 utraciła prawa miejskie; do 1840 działał port rzeczny; podczas II wojny światowej działał niemiecki obóz pracy; 1945–1949 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Niwka-Modrzejów; w zbliżonym czasie działał obóz pracy Centralnych Warsztatów Mechanicznych; 1953 przyłączona do Sosnowca; 1954 uzyskała komunikację tramwajową.

Nowa Wieś

Nowa Wieś to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Mierzęcice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana; 1946 wyodrębnił się Najdziszów (wcześniej wchłonięty jako wyludniony).

Nowa Wioska

Nowa Wioska to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Progu Woźnickim i w Kotlinie Siewierza, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

1 kopalnia dolomitu;

dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1748/1749 wzmiankowana jako osada hutnicza.

Okradzionów

Okradzionów to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza, nad Białą Przemszą.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, górnictwa rud żelaza (nadanie nieeksploatowane?), hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1306 wzmiankowana; 1973 wyodrębniły się Rudy; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Ossy

Ossy to wieś w powiecie tarnogórskim, w gminie Ożarowice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Tąpkowic; 1804 wzmiankowana.

Ostra Górka

Ostra Górka to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą i Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Pogoni; pierwotnie była osadą smolarską; 1815 wzmiankowana; 1887

uzyskała komunikację kolejową; 1902 wraz z Dębową Górą, Pogonią, Sielcem i Starym Sosnowcem utworzyła miasto Sosnowiec; 1933 uzyskała komunikację tramwajową; 1945–1950 w Radosze działał zbiorczy obóz pracy.

Ostrowy Górnicze

Ostrowy Górnicze to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku.

Rys historyczny

Pierwotnie nosiła nazwę Niemce, których częścią były Ostrowy; 1590 wzmiankowana; 1791 gdzieś w najbliższej okolicy wzmiankowano kopalnię węgla kamiennego – jedną z pierwszych w Zagłębiu Dąbrowskim; 1948 przyjęła obecną nazwę; 1956 uzyskała prawa osiedla; osiedle wchłonęło wieś Ostrowy (wcześniej usamodzielnioną); 1967–1975 była dzielnicą Kazimierza [Górniczego]; 1975 przyłączona do Sosnowca.

Ożarowice

Ożarowice to wieś w powiecie tarnogórskim, w gminie Ożarowice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Obniżeniu Górnej Małej Panwi, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1357 wzmiankowana; 1943–1975 miała komunikację kolejową.

Piaski

Piaski to dzielnica Czeladzi; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Czeladzi; pierwotnie była pustkowiec i nosiła nazwę Pod Borem; 1787 wzmiankowana; 1924 dokonano masakry, wskutek której zginęło 8 robotników; 1942–1945 działał niemiecki obóz pracy; 1945–1949 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Czeladź.

Piwoń

Piwoń to dzielnica Siewierza; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, w Kotlinie Siewierza, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysław

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza, górnictwa węgla brunatnego.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą hutniczą i nosiła nazwę Kuźnica Piwońska, później wyludniona; 1531 odtworzona przez Andrzeja Siekacza z woli biskupa krakowskiego Piotra Tomickiego; 1958 przyłączona do Siewierza.

Podwarpie

Podwarpie to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysław

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Wojkowic Kościelnych; pierwotnie była osadą górniczą i nosiła nazwę Warpie; 1797 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Żabkowic.

Pogoń

Pogoń to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysław

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku, hutnictwa żelaza, przemysłu włókienniczego.

Rys historyczny

1345 wzmiankowana; tego roku pod Pogonią stoczono bitwę polsko-czeską; 1788 wzmiankowano kopalnię węgla kamiennego – jedną z pierwszych w Zagłębiu Dąbrowskim; 1864 wyodrębnił się [Stary] Sosnowiec; 1878 w Pogoni osiedlił się wielki przemysłowiec z Saksonii Heinrich Dietel; 1901–1915 miała komunikację kolejową; 1902 w Pogoni urodził się Jan Kiepusza; tego roku wraz z Dębową Górą, Ostrą Górą, Sielcem i Starym Sosnowcem utworzyła miasto Sosnowiec; 1928 uzyskała komunikację tramwajową.

Porąbka

Porąbka to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, nad Białą Przemszą.

Przemysław

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1326 wzmiankowana; 1913 w Porąbce urodził się Edward Gierek; 1915 wyodrębnił się Bór; 1933 wyodrębniły się Kazimierz (wcześniej wchłonięty jako wyludniony) i Maczki; 1956 uzyskała prawa osiedla; 1960 uzyskała komunikację tramwajową; 1967 uzyskała prawa

miejskie; 1973–1975 była dzielnicą Kazimierza [Górniczego]; 1975 przyłączona do Sosnowca.

Preczów

Preczów to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1642 wzmiankowana.

Przeczyce

Przeczyce to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Mierzęcice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Pagórach Jaworznickich, nad Czarną Przemszą i Jeziołem Przeczyckim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud ołowiu (domniemanie), górnictwa rud żelaza, hutnictwa ołowiu, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1276 wzmiankowana.

Psary

Psary to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą służebną; 1316 wzmiankowana.

Pyrzowice

Pyrzowice to wieś w powiecie tarnogórskim, w gminie Ożarówce; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1340 wzmiankowana; 1940 Niemcy wybudowali lotnisko wojskowe; 1942–1975 miała komunikację kolejową; 1964 przebudowano lotnisko i otwarto je dla lotnictwa cywilnego; 2012 otwarto węzeł autostrady A1.

Ratanice

Ratanice to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Wareżyna; pierwotnie była osadą młyńską; 1788 wzmiankowana; 1954 usamodzielniona; 1984 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Reden

Reden to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Będzina; pierwotnie była osadą górniczą; 1785 dokonano przypadkowego odkrycia złóż węgla kamiennego; 1786 mieszkańcy będzińscy otwarli niezorganizowaną kopalnię węgla kamiennego; 1796 rząd Królestwa Prus otwarł Kopalnię Węgla Kamiennego Reden, upamiętniając w nazwie Friedricha Wilhelma von Reden; 1800 zbudowano pierwszy budynek; 1842–1850 posiadała prawa targowe; 1916 przyłączona do Dąbrowy [Górniczej]; 1923 wydarzyła się katastrofa w Kopalni Węgla Kamiennego Reden, w wyniku której zginęło 38 górników; 1928 uzyskała komunikację tramwajową.

Rogoźnik

Rogoźnik to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Bobrowniki; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, nad Jeziorem Rogoźnickim.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1225 wzmiankowana.

Rudy

Rudy to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza, nad Białą Przemszą.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud żelaza, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała w dwóch częściach – na gruntach Błędowa i Okradzionowa; część błędowska pierwotnie była osadą górniczą, 1520 wzmiankowana; część okradzionowska pierwotnie była osadą hutniczą, XIII/XIV w. założoną, nosiła nazwę Ruda Okradzionowska; 1954 scalona jako część Okradzionowa; 1973 usamodzielniona; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Sadowie

Sadowie to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Mierzęcice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana.

Sarnów

Sarnów to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana; 1954–1981 miała komunikację kolejową (1954 stację kolejową przełączono z Łagiszy).

Sączów

Sączów to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Bobrowniki; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1224 wzmiankowana.

Sielec

Sielec to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Czarną Przemszą.

Przemysł

1 fabryka kotłów;

dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku, hutnictwa szkła, hutnictwa żelaza, przemysłu włókienniczego.

Rys historyczny

1361 wzmiankowana; 1430 wzmiankowano fortalicję, z czasem przeobrażoną w zamek; 1788 wzmiankowano kopalnię węgla kamiennego – jedną z pierwszych w Zagłębiu Dąbrowskim;

1824 pożar zrujnował zamek, który 1832 odbudowano; [?] przyłączono Dębową Górę (1881 wykazana już jako niesamodzielna); 1875 w Sielcu osiedlili się wielcy przemysłowcy z Saksonii – bracia Ernst i Franz Schönowie (oraz ich siostra Fanny); 1886 Ernst Schön otworzył w Środulce największą przędzalnię w Rosji; 1902 wraz z Dębową Górą, Ostrą Górką, Pogonią i Starym Sosnowcem utworzyła miasto Sosnowiec; 1905 dokonano masakry pod Hutą Katarzyna, podczas której zginęło 38 robotników i 1 uczeń; tego roku zamordowano przemysłowca Oskara Schöna; 1934 uzyskała komunikację tramwajową; 1940–1941 działał niemiecki obóz pracy; 1945–1949 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Renard (Sosnowiec, Stalin); po II wojnie światowej być może działał też obóz pracy cegielni Renard; 1983 ostatecznie rozebrano sosnowiecki Wezuwiusz – hałdę dawnej Huty Katarzyna.

Siemonia

Siemonia to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Bobrowniki; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, nad Jeziorem Rogoźnickim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa rud żelaza,

Rys historyczny

1223 wzmiankowana; 1955 odkryto czaszkę człowieka kultury oryńskiackiej.

Siewierz

Siewierz to miasto w powiecie będzińskim; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, Pagórach Jaworznickich, Progu Woźnickim i w Kotlinie Siewierza, nad Czarną Przemszą i Jeziorem Przeczyckim, na historycznej ziemi siewierskiej; 31 XII 2020 liczyło 5544 mieszkańców.

Dzielnice

Do miasta należą: Chmielowskie, Kuźnica Sulikowska, Kuźnica Świętojańska, Piwoń, Sulików.

Przemysł

1 fabryka elektrotechniczna (sprzętu AGD);

dawniej na obecnym obszarze miasta istniały ośrodki górnictwa rud cynku (w tym Chmielowskie, Sulików), górnictwa rud ołowiu (w tym Chmielowskie, Sulików), górnictwa rud żelaza (w tym Sulików), górnictwa węgla brunatnego (w tym Kuźnica Sulikowska, Piwoń, Sulików), hutnictwa ołowiu, hutnictwa żelaza (Kuźnica Sulikowska, Kuźnica Świętojańska, Piwoń).

Rys historyczny

Powstało tam, gdzie obecnie leży Kuźnica Świętojańska; pierwotnie było osadą górniczą i targową; 1105 wzmiankowane jako najstarsza miejscowość Zagłębia Dąbrowskiego; 1223 wzmiankowano komorę celną; 1232 wzmiankowano kasztelanię siewierską, która wyodrębniła się z kasztelanii bytomskiej; 1289 pod Siewierzem stoczono bitwę polsko-śląską; podczas najazdu tatarskiego (mongolskiego), bitwy pod Siewierzem lub innego

wydarzenia w XII w. zrujnowane, po czym odbudowane w nowym (obecnym) miejscu; przed 1304 uzyskało prawa miejskie; po śmierci księcia Kazimierza II bytomskiego kasztelanę siewierską podniesiono do rangi Księstwa Siewierskiego, które 1341 wzmiankowane istniało do 1790 i którego było stolicą; 1337 wzmiankowano zamek powstały z przeobrażenia stołpu; 1807–1812 ponownie istniało Księstwo Siewierskie, ale jako donacja napoleońska; 1870 pozbawione praw miejskich; wkrótce po wybuchu II wojny światowej Niemcy zburzyli niewielką synagogę; 1942 dokonali wywózki Żydów, docelowo do swego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau; 1942–1975 miało komunikację kolejową; 1958 uzyskało prawa osiedla; w skład osiedla weszły jako dzielnice Chmielowskie i Piwoń; 1961 przyłączono Kuźnicę Sulikowską, Kuźnicę Świętojańską i Sulików; 1962 odzyskało prawa miejskie; 1995–2020 ubyłoby 10 mieszkańców; 2007 rozpoczęto sukcesywne dzwiganie zamku z ruiny.

Sikorka

Sikorka to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Trzebieszawic; 1443 wzmiankowana; 1940 uzyskała komunikację kolejową; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Sławków

Sławków to miasto w powiecie będzińskim; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Białą Przemszą i fragmentarycznie Sztołą; 31 XII 2020 liczyło 6935 mieszkańców.

Dzielnice

Do miasta należą: Burki, Dębowa Góra, Garbierze, Korzeniec, Koziół, Niwa.

Przemysł

Dawniej na obecnym obszarze miasta istniały ośrodki górnictwa rud cynku (w tym Koziół), górnictwa rud ołowiu (w tym Koziół), górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego (w tym Burki, Koziół, Niwa), hutnictwa cynku, hutnictwa ołowiu, przemysłu cementowego (Koziół).

Rys historyczny

Pierwotnie było osadą górniczą; 1220 wzmiankowane; 1238 wzmiankowano kasztelanę sławkowską, z czasem przekształconą w klucz sławkowski, który istniał do 1789; przed 1286 uzyskało prawa miejskie; 1289 wzmiankowano zamek; 1429 wzmiankowano komorę celną; 1796–1809 przyległości na lewym brzegu Białej Przemszy były odcięte od miasta granicą państwową, po czym do 1936 leżały w innych jednostkach administracyjnych; w bliżej nieznanym czasie wyodrębniła się Dębowa Góra; 1870 pozbawione praw miejskich; 1885 uzyskało komunikację kolejową; 1905 proklamowano epizodyczną Republikę Sławkowską;

1940 wyodrębniły się Burki, Cieśle, Garbierze, Korzeniec, Kozioł, Niwa i Stare Maczki; 1941 Niemcy utworzyli getto dla Żydów; 1942 dokonali ich wywózki, docelowo do swego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau; 1954 uzyskało prawa osiedla; w skład osiedla weszły jako dzielnice Korzeniec i Kozioł, ponadto kolonie Bród, Chwaliboskie-Pustkowie, Dębniaki, Kołodaczka, Miedawa, Staszówka, Stawki i Zagródki; 1958 odzyskało prawa miejskie; 1961 przyłączono Burki, Dębową Górę, Garbierze i Niwę; 1977–1984 było dzielnicą Dąbrowy Górniczej; 1995–2020 przybyło 89 mieszkańców.

Słowik

Słowik to kolonia w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Progu Woźnickim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1787 wzmiankowana; 1949 wykazana jako wieś.

Sosnowiec

Sosnowiec to miasto na prawach powiatu; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej, nad Białą Przemszą, Brynicą, Czarną Przemszą i fragmentarycznie Przemszą, częściowo na historycznej ziemi siewierskiej (prawy brzeg Czarnej Przemszy); 31 XII 2020 liczyło 197.586 mieszkańców.

Dzielnice

Do miasta należą: Bobrek, Bór, Cieśle, Dańdówka, Dębowa Góra, Grabocin, Jęzor, Józefów, Kazimierz, Klimontów, Maczki, Milowice, Modrzejów, Niwka, Ostra Górka, Ostrowy Górnicze, Pogoń, Porąbka, Sielec, Stare Maczki, Stary Sosnowiec, Środula, Zagórze.

Przemysł

1 fabryka butli (Milowice), 1 fabryka kotłów (Sielec), 1 fabryka łożysk (Milowice), 1 fabryka maszyn górniczych (Niwka), 1 fabryka urządzeń wiertniczych (Dębowa Góra), 1 huta żelaza (Dębowa Góra);

dawniej na obecnym obszarze miasta istniały ośrodki górnictwa glinki ogniotrwałej (Dańdówka, Sielec, Zagórze), górnictwa rud cynku (Ostra Górka), górnictwa rud ołowiu (Zagórze – domniemanie), górnictwa rud żelaza (Klimontów, Niwka, Porąbka, Zagórze [?]), górnictwa węgla kamiennego (Bobrek, Cieśle, Dańdówka, Dębowa Góra, Grabocin, Jęzor, Józefów, Kazimierz, Klimontów, Milowice, Modrzejów, Niwka, Ostra Górka, Ostrowy Górnicze, Pogoń, Porąbka, Sielec, Środula, Zagórze), hutnictwa cynku (Bobrek, Dańdówka, Milowice, Ostrowy Górnicze, Pogoń, Sielec, Zagórze), hutnictwa ołowiu (Zagórze), hutnictwa szkła (w tym Sielec), hutnictwa żelaza w większej skali (Milowice, Niwka, Pogoń, Sielec, Stary Sosnowiec), przemysłu włókienniczego (Pogoń, Sielec).

Rys historyczny

1902 lokowane z rąk imperatora Wszechrosji Nykołaja II Aleksandrowicza (ros. Николай II Александрович), pod przekreśloną nazwą Sosnowice; w skład miasta weszły jako dzielnice Dębowa Góra, Ostra Górka, Pogoń, Sielec i Stary Sosnowiec, ze śródmieściem przyległym do granicznej stacji kolejowej Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej – w dawnym Nowym Sosnowcu, który 1880 wykrojono z Ostrej Górki, Pogoni i Sosnowca (odtąd występującego

jako Stary Sosnowiec); od 1900 Nowy Sosnowiec (odtąd występujący jako Sosnowiec), Pogoń i Stary Sosnowiec tworzyły nadsołectwo; 1903 w radzie honorowej zasiedli ojcowie chrzestni miasta – Heinrich Dietel, Ludwig Mauve, Stanisław Rajchel, Franz Schön; 1905 dokonano masakry pod Hutą Katarzyna w Sielcu, podczas której zginęło 38 robotników i 1 uczeń; tego roku proklamowano epizodyczną Republikę Zagłębiowską; 1915 przyłączono Milowice, Modrzejów, Środulę i Dwór w Zagórzu; 1928 uzyskało komunikację tramwajową; 1928–1975 było miastem na prawach powiatu; 1938 z pobudek politycznych zburzono cerkiew pw. Świętego Nikołaja Czudotwórcy (ros. Святой Николай Чудотворец); wkrótce po wybuchu II wojny światowej Niemcy zburzyli synagogę; 1940 utworzyli getto dla Żydów (od 1942 w Modrzejowie, Starym Sosnowcu i Środuli, od 1943 tylko w Środuli); 1942–1944 prowadzili ich wywózkę do swego obozu koncentracyjnego Auschwitz-Birkenau; 1943 przeprowadzili akcję likwidacji getta, podczas której opór zbrojny stawiała Żydowska Organizacja Bojowa; 1940–1941 w Sielcu działał niemiecki obóz pracy; [?]-najpóźniej 1944 w Dębowej Górze działał niemiecki obóz pracy; 1943–1944 działał niemiecki podobóz Auschwitz-Birkenau – Sosnowitz (I); 1944–1945 w Dębowej Górze działał niemiecki podobóz Auschwitz-Birkenau – Sosnowitz (II); 1945 szeregowy Armii Czerwonej Iwan Pawłowicz Kamyszew (ros. Иван Павлович Камышев) bohatersko poświęcił swoje życie dla wyzwolenia Sosnowca; 1945–1949 w Sielcu działał obóz pracy; 1945–1950 działały obozy pracy w Milowicach i Ostrej Górze Radosze; 1953 przyłączono Bobrek, Bór, Dańdówkę i Niwkę, ponadto przełączono z Jaworzna Jęzor; 1960 przełączono z Katowic grunty śląskie – części Rożdzenia i Szopienic; 1975 przyłączono Kazimierz z Cieślami, częścią zachodnią Grabocina, Maczkami, Ostrowami Górniczymi, Porąbką i Starymi Maczkami, Klimontów oraz Zagórze z Józefowem; 1990 z pobudek politycznych zburzono symbol miasta – Pomnik Czynu Rewolucyjnego; od 1992 jest siedzibą diecezji sosnowieckiej Kościoła rzymskokatolickiego; 1999 wybudowano pierwszą w Polsce salę zgromadzeń Świadków Jehowy; od 1999 ponownie jest miastem na prawach powiatu; 2015 w Kazimierzu zamknięto kopalnię węgla kamiennego – ostatnią w Zagłębiu Dąbrowskim; 1995–2020 ubyło 49.913 mieszkańców.

Stare Maczki

Stare Maczki to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Białą Przemszą.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sławkowa; pierwotnie nosiła nazwę Maczki; 1788 wzmiankowana; 1939 zrujnowana przez pożar; 1940 usamodzielniona; 1958–1972 była dzielnicą Maczek; 1973–1975 była dzielnicą Kazimierza [Górniczego]; 1975 przyłączona do Sosnowca;

1767 na wysokości [Starych] Maczek, ale po stronie Szczakowej, zbudowano port rzeczny wyposażony w kolej konną, w celu obsługi działającej od 1766 kopalni węgla kamiennego w Szczakowej.

Stary Sosnowiec

Stary Sosnowiec to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej.

Przemysław

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Pogoni; pierwotnie była osadą młyńską i nosiła nazwę Sosnowiec; 1726 wzmiankowana; 1859 uzyskała komunikację kolejową; podczas powstania styczniowego stoczono bitwę o Sosnowiec; 1864 usamodzielniona; 1880 z Ostrej Górki, Pogoni i Sosnowca wykrojono Nowy Sosnowiec – obszar przyległy do granicznej stacji kolejowej Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, jednocześnie pozostała część Sosnowca otrzymała nazwę Stary Sosnowiec; 1897 w Nowym Sosnowcu otwarto Teatr Zagłębia; 1902 wraz z Dębową Górą, Ostrą Górką, Pogonią i Sielcem utworzyła miasto Sosnowiec; 1933 uzyskała komunikację tramwajową; 1942–1943 getto dla Żydów.

Strzemieszyce Małe

Strzemieszyce Małe to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu.

Rys historyczny

1470/1480 wzmiankowana; 1973–1975 była dzielnicą Strzemieszyc Wielkich; 1975 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Strzemieszyce Wielkie

Strzemieszyce Wielkie to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

1 huta szkła, 1 mała huta żelaza;

dawniej była ośrodkiem górnictwa rud ołowiu (domniemanie), górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa ołowiu.

Rys historyczny

1418 wzmiankowana; 1848 uzyskała komunikację kolejową; 1954 uzyskała prawa miejskie; w skład miasta weszła jako dzielnica uprzednio niewłączona do Kazimierza część wschodnia Grabocina, ponadto miasto wchłonęło wieś Strzemieszyce Folwark (wcześniej usamodzielnioną); 1973 przyłączono Strzemieszyce Małe; 1975 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Strzyżowice

Strzyżowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Psary; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana; 1789 wzmiankowano kopalnię węgla kamiennego – jedną z pierwszych w Zagłębiu Dąbrowskim.

Sulików

Sulików to dzielnica Siewierza; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, górnictwa rud żelaza, górnictwa węgla brunatnego.

Rys historyczny

1367 wzmiankowana; 1807 była siedzibą zarządcy Księstwa Siewierskiego (donacji napoleońskiej); 1961 przyłączona do Siewierza.

Środula

Środula to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa węgla kamiennego.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą karczmarską i nosiła nazwę Środulka; 1612 wzmiankowana; 1736 zrujnowana przez powódź, po czym odbudowana w nowym (obecnym) miejscu (z czasem odbudowana również w starym miejscu, jako osada fabryczna Środulka – część Sielca); 1915 przyłączona do Sosnowca; 1942–1944 getto dla Żydów; 1980 uzyskała komunikację tramwajową.

Tąpkowice

Tąpkowice to wieś w powiecie tarnogórskim, w gminie Ożarówce; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1367 wzmiankowana.

Toporowice

Toporowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Mierzęcice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Pagórach Jaworznickich, na historycznej

ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

1276 wzmiankowana.

Trzebieszawice

Trzebieszawice to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu.

Rys historyczny

1224 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1993 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Tucznawa

Tucznawa to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich i w Kotlinie Siewierza.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, hutnictwa ołowiu.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą hutniczą i nosiła nazwę Tucznaba; 1401 wzmiankowana; 1959 przyjęła obecną nazwę; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Tuliszów

Tuliszów to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Jeziorem Przeczyckim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1432 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic.

Twardowice

Twardowice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Bobrowniki; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku [Najdziszów?].

Rys historyczny

1443 wzmiankowana.

Ujejsce

Ujejsce to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu.

Rys historyczny

1372 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Warężyn

Warężyn to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Pagórach Jaworznickich, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1443 wzmiankowana – komora celna; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1954 wyodrębniły się Ratanice.

Wojkowice

Wojkowice to miasto w powiecie będzińskim; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą; 31 XII 2020 liczyło 8877 mieszkańców, na historycznej ziemi siewierskiej.

Dzielnice

Do miasta należą: Kamyce, Żychcice.

Przemysł

Dawniej na obecnym obszarze miasta istniały ośrodki górnictwa rud cynku (w tym Żychcice), górnictwa rud żelaza (w tym Żychcice), górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa żelaza (Żychcice), przemysłu cementowego.

Rys historyczny

Założone jako wieś czynszowa na prawie średzkiem; pierwotnie nosiło nazwę Wojkowice Komorne; 1371 wzmiankowane; 1948–1981 miało komunikację kolejową; 1954 uzyskało prawa osiedla; 1957–2006 miało komunikację tramwajową; 1961 przyłączono Kamyce i Żychcice; 1962 uzyskało prawa miejskie i przyjęło obecną nazwę; 1977–1991 było dzielnicą Będzina; 1992 odzyskało samodzielność; 1995–2020 ubywało 1368 mieszkańców.

Wojkowice Kościelne

Wojkowice Kościelne to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, nad Czarną Przemszą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud ołowiu, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

Pierwotnie nosiła nazwę Wojkowice; 1325/1327 wzmiankowana; 1975–1977 była dzielnicą Ząbkowic.

Wygiełzów

Wygiełzów to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Ujejsca; 1443 wzmiankowana; 1956–1977 była dzielnicą Ząbkowic; 1977 przyłączona do Dąbrowy Górniczej.

Wymysłów

Wymysłów to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Bobrowniki; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

Powstała na gruntach Sączowa; 1797 wzmiankowana.

Zagórze

Zagórze to dzielnica Sosnowca; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa glinki ogniotrwałej, górnictwa rud ołowiu (domniemanie), górnictwa rud żelaza (nadanie nieeksploatowane?), górnictwa węgla kamiennego, hutnictwa cynku, hutnictwa ołowiu.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą hutniczą; 1379 wzmiankowana; 1915 przyłączono do Sosnowca Dwór; 1954 uzyskała prawa osiedla; w skład osiedla wszedł jako dzielnica Józefów; 1967 uzyskała prawa miejskie; 1975 przyłączona do Sosnowca; wbrew powszechnemu pogładowi nigdy nie dotarła w granice Zagórza komunikacja tramwajowa.

Zawada

Zawada to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Mierzęcice; leży w Małopolsce, w

Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud żelaza.

Rys historyczny

Pierwotnie była osadą karczmarską; 1766 wzmiankowana.

Ząbkowice

Ząbkowice to dzielnica Dąbrowy Górniczej; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Pagórach Jaworznickich.

Przemysł

1 kopalnia dolomitu, 1 przemiałownia; znaczna część obszaru huty żelaza w Gołonogu; dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, hutnictwa szkła, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1459 wzmiankowana; 1847 uzyskała komunikację kolejową jako pierwsza w Zagłębiu Dąbrowskim stacja kolejowa Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej; 1956 uzyskała prawa osiedla; w skład osiedla weszły jako dzielnice Antoniów, Bielowizna i Wygiełzów; 1975 uzyskała prawa miejskie; w skład miasta dodatkowo weszły jako dzielnice Błędów, Bugaj, Górki, Gródki, Kuźnica Błędowska, Kuźniczka Nowa, Łazy, Łęka, Łosień, Okradzionów, Podwarpie, Rudy, Sikorka, Trzebieszawice, Tucznawa, Tuliszków, Ujejsce, Warężyn i Wojkowice Kościelne; 1977 w nieco okrojonym przyłączona kształcie do Dąbrowy Górniczej.

Zendek

Zendek to wieś w powiecie tarnogórskim, w gminie Ożarówice; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Garbie Tarnogórskim i Obniżeniu Górnej Małej Panwi, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Rys historyczny

1374 wzmiankowana; 1443 wzmiankowano komorę celną.

Żeliszawice

Żeliszawice to wieś w powiecie będzińskim, w gminie Siewierz; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Progu Woźnickim i w Kotlinie Siewierza, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1404 wzmiankowana.

Żychcice

Żychcice to dzielnica Wojkowic; leży w Małopolsce, w Zagłębiu Dąbrowskim, na Wyżynie Katowickiej, nad Brynicą, na historycznej ziemi siewierskiej.

Przemysł

Dawniej była ośrodkiem górnictwa rud cynku, górnictwa rud żelaza, hutnictwa żelaza.

Rys historyczny

1277 wzmiankowana; [?]-1945 działał niemiecki obóz pracy; 1945-1949 działał obóz pracy Kopalni Węgla Kamiennego Jowisz; 1957-2006 miała komunikację tramwajową; 1961-1977 była dzielnicą Wojkowic [Komornych]; 1977-1991 była dzielnicą Będzina; od 1992 ponownie jest dzielnicą Wojkowic.

Czy wiesz, kto...

...kryje się za niektórymi odosobowymi nazwami miejscowymi w Zagłębiu Dąbrowskim?

- ♦ **Andrzej** (część Dębowej Góry w Sosnowcu) – Andreas Maria von Renard – przemysłowiec pruski
- ♦ **Anna** (część Strzemieszyc Małych) – księżna Anna Jadwiga Sapieżyna – dobra znajoma Stanisława Staszica
- ♦ **Baraki Pawlika** (część Sielca) – Karl August Pawlik z Królewskiej Huty
- ♦ **Bielowizna** – Bilny – młynarz
- ♦ **Boguchwałowice** – Boguchwał z Rogoźnika
- ♦ **Feliks** (część Ostrów Górniczych) – Felix Łubieński – członek rządu Księstwa Warszawskiego
- ♦ **Gołuchowice** – Jakub zwany Gluch
- ♦ **Henryków** (część Niwki) – Henryk Łubieński – dyrektor Banku Polskiego, przemysłowiec, inicjator Huty Bankowej, współinicjator Drogi Żelaznej Warszawsko-Wiedeńskiej, skazany za zdefraudowanie środków Banku Polskiego
- ♦ **Katarzyna** (część Sielca) – Jekatierina Wasiljewna Slepowa (ros. Екатерина Васильевна Слепцова) – druga żona księcia Guidona Henckel von Donnersmarck – przemysłowca pruskiego
- ♦ **Koszelew** (część Będzina) – Aleksandr Iwanowicz Koszelew (ros. Александр Иванович Кошелев) – członek komitetu zarządzającego i rady administracyjnej w Królestwie Polskim
- ♦ **Ksawera** (część Będzina) – książę Franciszek Xawery Lubecki – członek rządu Królestwa Polskiego, inicjator Banku Polskiego
- ♦ **Ludmiła** (część Dębowej Góry w Sosnowcu) – Ludmilla von Brühl – córka Andreasa Marii von Renard – przemysłowca pruskiego
- ♦ **Ludwik** (część Sielca) – książę Ludwig von Anhalt-Köthen-Pleß – przemysłowiec z Księstwa Anhalt-Dessau
- ♦ **Łabęcka** (część Dąbrowy Górniczej, zburzona) – Hieronim Łabęcki – urzędnik rządu Królestwa Polskiego, historyk górnictwa i hutnictwa
- ♦ **Michałów** (część Sławkowa) – Johann Michael Zeitler (von Wellerthal?) – przemysłowiec pruski
- ♦ **Mortimer** (część Zagórza) – Mortimer von Johnston-Krögeborn – zięć Gustava von Kramsta – przemysłowca pruskiego
- ♦ **Osiedle Juliusz** (Porąbka) – prawdopodobnie Julian Teofil Strasburger – dyrektor Warszawskiego Towarzystwa Kopalń Węgla i Zakładów Hutniczych
- ♦ **Plac Schoena** (część Sielca) – Ernst Schön – przemysłowiec saksoński
- ♦ **Puszkina** (część Dębowej Góry w Sosnowcu) – Władimir Iwanowicz Musin-Puszkina (ros. Владимир Иванович Мусин-Пушкин) – urzędnik rządu Rosji

- ♦ **Reden** – Friedrich Wilhelm von Reden – urzędnik i członek rządu Królestwa Prus
- ♦ **Staszic** ([1] część Dąbrowy Górniczej; [2] część Dębowej Góry w Sosnowcu) – Stanisław Staszic – ksiądz Kościoła rzymskokatolickiego, pisarz, urzędnik i członek rządu Królestwa Polskiego
- ♦ **Wańczyków** – Jakób Wańczyk – właściciel